

Kraków, 18-12-2021

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

dr hab. Łukasz Wordliczek, prof. UJ
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ
Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych
ul. W. Reymonta 4/224.2
30-059 Kraków
Tel. 012 663 27 57, 012 663 27 64

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Amerykanistyki
i Studiów Polonijnych

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Mariusza Andrzeja Wolfa pt. „The concepts of Manifest Destiny and American Exceptionalism in Ronald Reagan’s strategies of policy legitimization”, napisanej pod kierunkiem dr hab. Bohdana Szklarskiego, prof. UW, Warszawa 2021, 297 stron

[Niniejszym oświadczam, że zgodnie z moją najlepszą wiedzą przy sporządzeniu niniejszej recenzji nie zachodzi konflikt interesów pomiędzy autorem tejże recenzji a autorem recenzowanego tekstu.]

[zawarte poniżej oznaczenia miejsc w tekście pracy należy interpretować następująco: „s. 19 w4g” to „strona 19, wers 4 od góry”, „s. 26 w1-2d” to „strona 26, wersy 1. i 2. od dołu”, „s. 192 a2g” to „strona 192, drugi akapit od góry”, zaś „s. 147 p23” to „strona 147, przypis nr 23”, etc.]

Temat wyjątkowości amerykańskiej należy do jednego z bardziej fascynujących wątków dotyczących samych Stanów Zjednoczonych oraz ich postrzegania – zarówno przez samych Amerykanów, jak i świat zewnętrzny. Tytułowe zagadnienie lokuje się bowiem wśród zbioru zagadnień dotyczących tożsamości USA, ich tyleż rzeczywistej, co i czasami przypisywanej odmienności wobec innych krajów świata. Już choćby z tego względu wybór tematyki pracy budzi zainteresowanie czytelnika.

Poniższe uwagi zostały zebrane w dwóch częściach. Pierwsza omawia strukturę pracy, jej metodologię, przyjęte założenia badawcze, sposób konstruowania wyводу oraz rzetelność badawczą. Druga część recenzji

ul. Władysława Reymonta 4
PL 30-059 Kraków
tel. +48 12 663 27 57
iais.p.sekretariat@uj.edu.pl
www.isisp.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

dotyczy kwestii szczegółowych, takich jak poprawność językowa, czy też staranność edycyjna. Z powyższych względów, chcąc ułatwić zainteresowanym precyzyjne odwołania się do konkretnego miejsca w pracy, zastosowano dość szczegółową formę przywoływania stosownych fragmentów tekstu – co zostało zaprezentowane powyżej na pierwszej stronie.

1.

Recenzowana praca liczy 297 stron i składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów merytorycznych, zakończenia oraz bibliografii. W otrzymanej wersji tekst poprzedza pięciostronicowe streszczenie.

Lektura tekstu pozwala skonstatować, że Autor dość sprawnie posługuje się aparatem naukowym. Znajduje to potwierdzenie choćby w konsekwentnie stosowanym krytycznym podejściu do wykorzystanych źródeł oraz – i to przede wszystkim dlatego – w deklarowanej niechęci do dokonywania spekulacji kosztem zdyscyplinowanej analizy naukowej (np. s. 17, a2d + s. 278, a1d). Wobec tak postawionej poprzeczki, tym bardziej jednak dziwi pewna niekonsekwencja. Otóż wśród stawianych czterech pytań badawczych, ostatnie z nich dotyczy tego, czy „Reagan really believed what he was saying (----) or was it merely his cold calculation for political gain” (s. 25, a2d). Jest bowiem oczywiste, że jest to pytanie właśnie o charakterze spekulacyjnym, czy też publicystycznym, a zatem nie powinno pojawić się w takim tekście w charakterze pytania badawczego, lecz – i to ewentualnie – w roli przyczynku do dyskusji. Paradoksalnie – zdaje się to potwierdzać i sam Autor, który sam dość sceptycznie odnosi się do tego pytania (s. 283, a3g).

Taka krytyczna konstatacja co do dyscypliny intelektualnej jest jeszcze wzmocniona dość zagadkową próbą powiązania dwukrotnego wyboru R. Reagana na prezydenta USA z obaleniem komunizmu. Doprawdy, trudno oczekiwać – a tak wyraźnie pisze Autor na s. 4, a1d oraz na s. 281, a2d – że wyborcy docenili Reagana w 1984 roku za jego udział właśnie w obaleniu komunizmu. Mamy tutaj zapewne do czynienia z jakimś karkołomnym skrótem myślowym. Fakt, że Reagan miał nieprzejednany stosunek wobec komunizmu jest powszechnie znany i niekwestionowany. Jednak polityczne zdyskontowanie obalenia komunizmu było możliwe dopiero w kolejnych latach, a nie w roku 1984, czy też – tym bardziej – 1980. Otwartą kwestią pozostaje przy tym, na ile takie podejście wobec komunizmu mogło mieć rzeczywiste znaczenie dla kalkulacji wyborców w USA – w tej kwestii wydaje się przeważać interpretacja

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

www.isisp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

wskazująca jednak na czynniki wewnętrzne, jako pierwszoplanowe. Dotyczy to zwłaszcza wyborów w 1984 roku, kiedy to kwestie gospodarcze zajmowały Amerykanów daleko bardziej, niż zawilosci polityki zagranicznej. Taki jest przynajmniej ogląd sytuacji w oparciu o badania Instytutu Gallupa.

Podobnie krytycznie wypada odnieść się do dość śmiałej tezy wyrażonej następująco „the only distinguishing feature of a politician’s greatness is his effectiveness” (s, 283, a3g). Z narracji zdaje się wynikać, że zdaniem Autora „jest coś na rzeczy”. Jeżeli tak faktycznie miałyby być, to proponuję następujące ćwiczenie intelektualne: proszę przypomnieć sobie, ilu spośród 45 byłych prezydentów USA nie grzeszyło efektywnością, jednak pozostali ważnymi postaciami? Oczywiście otwiera się tutaj pole do dyskusji, jak mierzyć efektywność i znamienitość polityka. Wciąż jednak myśl została wyrażona na piśmie przez Autora i warto się do tego odnieść.

Wywód poprowadzony jest przejrzyście. Wstęp zawiera te elementy, które są powszechnie oczekiwane: przedstawiono tam cele pracy, pytania badawcze, dokonano przeglądu literatury (o tym elemencie będzie jeszcze mowa w uwagach szczegółowych) oraz wyjaśniono kluczowe pojęcia, takie jak na przykład *intermestic*.

W pierwszym rozdziale merytorycznym Autor szerzej omawia jedną z idei zawartych w tytule pracy: jest to amerykańska wyjątkowość. Rozważania są zasadniczo przedstawione poprawnie. Trochę razi nieco niefortunne rozłożenie akcentów w podrozdziale 2.8 („Religion and American Exceptionalism”, ss. 37-38). Otóż wypadaloby w tym fragmencie wspomnieć o „Modell of Christian Charity” Johna Winthrop’a, jako że jest to wystąpienie ściśle związane z przedmiotową tematyką. Fakt, że jest o tym mowa nieco dalej (krótkie wzmianki na s. 39 a1-2g oraz s. 60, a1d) nie stanowi w tym względzie przekonującego usprawiedliwienia. Zgoda – Autor o tym pisze (czy też jeszcze raz: wspomina tylko...), lecz z pewnością deklaracja J. Winthrop’a ma charakter konstytutywny dla późniejszych wypowiedzi całego legionu mniej lub bardziej świadomych intelektualnych spadkobierców i epigonów. Jeżeli poświęcono by tej treści więcej uwagi, z pewnością praca jeszcze bardziej zyskałaby na wartości choćby dzięki temu, że musiałoby więcej miejsca zostać poświęcone kolejnej fascynującej w realiach amerykańskich idei – mesjanizmu. W tymże rozdziale mamy także do czynienia albo z pewną nieściłością, albo wręcz błędem rzeczowym. Otóż na s. 59, w1g Autor pisze, jakoby W. Wilson nie

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iaisip.sekretariat@uj.edu.pl

www.isisp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

zdecydował się na interwencję w wojnie domowej w Rosji Radzieckiej. Owszem – nie doszło do otwartej, zakrojonej na szeroką skalę interwencji, ale jest też faktem, że prezydent USA uległ namowom sekretarza stanu Roberta Lansinga i wyraźnie autoryzował wysłanie żołnierzy US Army i to dwukrotnie – do Władywostoku oraz Murmańska. Kosztowało to życie ponad 200 amerykańskich żołnierzy.

Rozdział drugi niejako próbuje „nadrobić” wskazany powyżej niedostatek związków retoryki religijnej z poczuciem wyjątkowości i poświęcony jest koncepcji Objawionego Przeznaczenia. Tym razem lektura nie przynosi rozczarowania, gdyż sprawnie poprowadzona narracja jest przeglądem najistotniejszych zagadnień związanych z Manifest Destiny.

Rozdziały trzeci i czwarty dotyczą dwóch kluczowych zagadnień: legitymizacji oraz roli retoryki w tym obszarze. Także i tutaj Autor umiejętnie nakreślił panoramę debaty naukowej w przedmiotowych polach badawczych. Warto jednak zauważyć, że na s. 109, a1g Autor – nieświadomie? – używa określenia „Reagan was a positive type of charismatic leader”. Tym samym mamy do czynienia z dokonaniem wprost (!) odwołaniem do koncepcji autorstwa Jamesa Davida Barbera, który w swej książce *The Presidential Character. Predicting Performance in the White House* (New Jersey: Prentice Hall, 1972) wprowadził do debaty naukowej klasyfikację prezydentów USA ze względu na ich typ charakterologiczny, zaś właśnie jedną z wyodrębnionych kategorii był typ prezydenta „pozytywnego”. (Nota bene Barber tak też zakwalifikował Reagana...). Szkoda zatem, że przytaczana klasyfikacja nie jest w tekście nigdzie odnotowywana. Ze spraw bardziej drobiazgowych, można wskazać pewne nieścisłości w opisywaniu procedury impeachmentu prezydentów USA. Otóż na s. 86, a2d Autor pisze jakoby „only two presidents in history were indicted”, po czym wymienia – i to prawidłowo! – trzech... Na marginesie odnotujmy i tutaj pewne potknięcie, gdyż przy D. Trumpie pojawia się tylko rok 2020, podczas gdy w rzeczywistości powinno być wskazanie dwukrotne i to żadne w 2020 roku lecz w 2019 oraz 2021. Skoro bowiem Autor odwołuje się do postawienia w stan oskarżenia, to chodzi wszakże o głosowania w Izbie Reprezentantów, a nie w Senacie. Podobna nieścisłość jest powielona na s. 107, a1d.

Rozdziały piąty i szósty stanowią wartościowy przykład badania empirycznego prezydenckiej retoryki. Najpierw analiza została przeprowadzona

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

www.isisp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

w odniesieniu do orędzi o stanie państwa (dlaczego tego nie uwzględniono w tytule rozdziału?), a następnie Autor skupił się na innych wybranych kluczowych przemówieniach R. Reagana (dlaczego nie ma tutaj układu chronologicznego wystąpień?). Te fragmenty pracy wydają się być wolne od większych błędów. Jako przykład nielicznych wpadek odnotujemy opis dotyczący „line-item veto”. Otóż najpierw Autor deklaruje, że nie zostało ono wprowadzone w życie (s. 172, w6d, s. 191, w6d), po czym na ss. 198-199 – tym razem ściśle – opisuje zakończoną niepowodzeniem przed Sądem Najwyższym aktywność w tej kwestii prezydenta B. Clintona. W gruncie rzeczy nie jest to błąd rzeczowy, a raczej pewne potknięcie narracyjne: wystarczyło po prostu napisać, że „line-item veto” nie zostało na stałe wprowadzone w życie, albo że nie zostało wprowadzone w formie poprawki do konstytucji. Dokładnie tak samo należy ocenić określenie wyrażenia „family of nations” mianem „intermestic” (s. 188, w6-7d) – w istocie jest to kategoria znajdująca się stricte w ramach wymiaru międzynarodowego, gdyż chodzi o zbiór państw, a nie wątki o charakterze rodzinnym przniesione na grunt międzynarodowy (wtedy rzeczywiście „intermestic” miałoby sens). Na marginesie wypada zapytać, dlaczego Autor zakwalifikował właśnie wyrażenie „family of nations”, jako zwierające elementy konserwatywne (s. 188, w7d)?

W rozdziale „Analysis of Rhetoric” znalazł się na s. 203 bardzo ciekawy wykres. Otóż zilustrowano tam współwystępowanie czterech kluczowych słów: government, people, freedom, America. Szkoda, że Autor nie zdecydował się na choćby kilka zdań komentarza, gdyż układ krzywych na tym wykresie jest całkiem interesujący. Zamiast tego mamy do czynienia na początku następnej strony z dość ryzykownym rozumowaniem, które jest próbą interpretacji kolejnego wykresu (nr 37, s. 204). Jeżeli byłoby bowiem tak, jak utrzymuje Autor, to układ krzywej powinien być całkiem inny, niż jest w rzeczywistości i powinien bardziej przypominać odwróconą względem własnej osi literę „J” – to znaczy większe wartości powinny być na początku serii danych, zaś później powinny stopniowo maleć.

Ostatni rozdział merytoryczny skupia się na zagadnieniu legitymizującej efektywności retoryki R. Reagana. Dokonano tutaj dość kontrowersyjnego zabiegu. Otóż poszukując powiązania pomiędzy działaniami legitymizacyjnymi R. Reagana a wynikami badań opinii publicznej Autor dochodzi do sprzecznych wniosków. To znaczy z jednej strony stwierdza, że nie jest to zadanie łatwe do

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Amerykanistyki
i Studiów Polonijnych

zrealizowania (z czym wypada się zgodzić), zaś w drugiej strony przytacza dokonane ustalenia, które sugerują istnienie takiego związku... Wobec takiego stanu rzeczy, czytelnik pozostaje przed nierozstrzygniętymi dylematami: Jeżeli jest faktycznie korelacja pomiędzy retoryką nastawioną na legitymację a poparciem opinii publicznej, to jaki jest charakter tego związku? Czy – a jeżeli tak, to na ile – jest on trwały? Z całą pewnością powierzchowne potraktowanie starannie przygotowanego wykresu nr 60 na s. 259 nie ułatwia odnalezienia się w tych – skądinąd intrygujących – zawilosciach. Inną słabszą stroną tego rozdziału jest spekulacyjny charakter rozważań na ss. 260-262. W istocie bowiem przytaczane dane są w dość luźnym związku z prowadzoną narracją, która wskazuje na – nomen omen – wyjątkowy charakter spuścizny R. Reagana. Dane zaś ilustrują pewien ogólny trend zwyczajki notowań byłych prezydentów w badaniach opinii publicznej. Wbrew temu co twierdzi Autor nie jest to nic nadzwyczajnego i to podwójnie: zarówno jeżeli spojrzymy na wielkość owego poparcia, jak i zmiany w punktach procentowych, to okazuje się, że R. Reagan jest w tej samej grupie, co George H. W. Bush, Bill Clinton, czy też Gerald Ford. Przytoczone dane w żadnym zatem razie nie uprawomocniają rozumowania, jakoby wzrost notowań Reagana wynikał wprost z jego „zdolności komunikacyjnych” (s. 263, a2d). Ścisłej rzecz ujmując, taki związek BYĆ MOŻE zachodzi, jednak dane i argumentacja zawarte w tym fragmencie tekstu tego nie dowodzą w sposób wystarczająco przekonujący.

Z taką swego rodzaju projekcją oczekiwań Autora mamy także do czynienia na kolejnych stronach, gdzie podjęta jest interpretacja danych przedstawiających liczbę wyświetleń na YouTube plików wideo dotyczących 10 ostatnich prezydentów USA. Bodaj jedyne stwierdzenie Autora z którym można się zgodzić to to, że wymaga to pogłębionych analiz, a nie tylko spekulacji (s. 265, a2g). Reszta treści to jednak właśnie tylko luźne rozważania. Gwoli przykładu – skąd wiadomo, że na wynik wyświetleń mają wpływ emocje i to w dodatku negatywne (s. 265)? Pozostawiając na boku, czy jest to teza zasadniczo słuszna, to ten fragment pracy tego nie dowodzi. Na obronę Autora można zaznaczyć, że sam zdaje się mieć wątpliwości co do przedstawionej perspektywy, czego dowodem jest wyraźne – i jakże zasadne! – zastrzeżenie, że dane zostały zebrane w skali całego świata, a nie tylko USA (s. 265, a1d). Trudno chyba spodziewać się, że jest to czynnik bez konsekwencji. Zdecydowanie – żeby znowu odwołać się wprost do tekstu – ów swego rodzaju

ul. Władysława Reymonta 4
PL 30-059 Kraków
tel. +48 12 663 27 57
iais.p.sekretariat@uj.edu.pl
www.isisp.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

ranking popularności prezydentów to jest faktycznie „unscientific list” (s. 265, w7d) oraz „it is not possible to show unequivocally that this semantics had a direct impact on Reagan’s popularity” (s. 266, a1g). Paradoksalnie, Autor w kolejnych słowach brnie w zapewnienia, że jednak Reaganowi udało się z sukcesem zaprezentować strategię legitymizacyjną opartą o idee poczucia wyjątkowości i Objawionego Przeinaczenia. Znowu: BYĆ MOŻE jest to prawdą, ale należy wątpić, czy te fragmenty pracy to w ogóle udowodniają, a cóż dopiero „even firmer” (s. 266, w4d + s. 270, a2g). Warto zwrócić przy tym uwagę, że przytaczane dane na s. 267 – tym razem bezdyskusyjnie premiujące R. Reagana – dotyczą ogólnej oceny prezydentów przez respondentów, a nie ich oceny strategii legitymizacyjnych prezydentów (kto z respondentów wiedziałby o co jest pytany?). A to tego drugiego zagadnienia dotyczą wyciągane wnioski... Podsumowując krytyczne uwagi dotyczące tego fragmentu pracy należy stwierdzić, że pomysł zweryfikowania skuteczności strategii legitymizacyjnej 40. Prezydenta USA przez pryzmat ogólnych badań opinii publicznej jest cokolwiek kontrowersyjny. Świadomość tego zdaje się mieć też i sam Autor – zob. ss. 296-270 oraz s. 282, a1g.

Od strony metodologicznej praca nie budzi większego sprzeciwu. Wypada odnotować dojrzałe spojrzenie Autora na aparat naukowy. Zwraca uwagę wykorzystanie metod analizy ilościowej dokonanej przy użyciu narzędzi informatycznych. Skoro jednak lektura rozbudza w tym zakresie oczekiwania czytelnika, szkoda, że Autor nie zdecydował się – choćby we wstępie na ss. 22-23, czy też w zakończeniu – na przedstawienie innych możliwych rozwiązań, które są obecnie oferowane przez dynamicznie rozwijające się podejścia badawcze w ramach tzw. przetwarzania języka naturalnego (*natural language processing*, NLP). Gwoli przykładu – ze względu na interesującą nas tutaj tematykę – odnotujmy ciekawe perspektywy analityczne w ramach tzw. *topic modeling*. Podejście to pozwala na zautomatyzowane sprowadzenie wystąpień polityków do określonej liczby kategorii – jedną z nich mogły być na przykład odpowiednio predefiniowany *American exceptionalism*. Co warto odnotować – Autor zwraca na to uwagę na s. 156, ale dość ogólnie. Oczywiście sięgnięcie po techniki NLP otwiera całkiem nowe horyzonty badawcze i ich eksploracja jest warta całkiem osobnego projektu badawczego. Wydaje się jednak, że choćby tylko incydentalne wskazanie na świadomość ich istnienia znacznie

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Amerykanistyki
i Studiów Polonijnych

wzmocniłoby część metodologiczną pracy wskazując na dodatkowe obszary badań.

Baza źródłowa jest obszerna i odpowiednio zróżnicowana. Z uwag krytycznych odnotujemy w tym miejscu dość niezrozumiałą rezerwę Autora wobec (auto)biografii. Jest oczywiste, że są to teksty dotknięte wyraźnym piętnem autora danej pracy, lecz – o ile posiada się odpowiednio wyrobiony aparat krytycznej analizy – dlaczego ma to je dyskwalifikować? A takie założenie jest przedstawione na s. 12, a1-2d. Paradoksalnie, Autor także i tutaj sam sobie przeczy, gdyż na kolejnych stronach omawia wykorzystane prace – w tym także i te o charakterze biograficznym. W tym wypadku niekonsekwencja okazuje się mieć błogosławione skutki...

Jeśli chodzi o pominięcia w wykazie literatury, to wspomniano już o książce Jamesa Davida Barbera. Tutaj dodajmy tylko, że bazę źródłową można by rozszerzyć choćby o pracę Tomasza Płudowskiego „American Political Issue Ownership and Framing. A Functional Theory of Electoral Advantage-Seeking in Presidential Advertising from Eisenhower to Trump” (Warszawa 2018). Dokonana tam analiza komunikacji politycznej wydaje się ciekawie korelować z tematyką będącą przedmiotem recenzowanej pracy. Przykładem mogą być uwagi dotyczące szczególnych aspektów retoryki (komunikacji politycznej), czyli *agenda setting*, *priming* oraz *framing*. W interesującym nas tekście można bez trudu poszerzyć literaturę przedmiotu – zwłaszcza w tym pierwszym obszarze (*agenda setting*).

Z analogiczną sytuacją mamy do czynienia na s. 104, a1d, gdzie jest mowa o czynnikach sprawczych ułatwiających zaistnienie charyzmatycznym liderom. W tym miejscu wywód mógłby być z powodzeniem wzbogacony chociażby o metaforę „policy windows” zaczerpniętą z koncepcji multiple-streams framework Johna Kingdona (*Agendas, Alternatives, and Public Policies*. Boston: Little, Brown, 1984).

Z dokładnie odwrotną sytuacją mamy do czynienia na s. 199, w2g. Otóż tym razem wskazane jest źródło, którego nie ma w bibliografii.

2.

Zgodnie z deklaracją zawartą na początku recenzji, jej druga część dotyczy kwestii szczegółowych, takich jak poprawność językowa, czy też staranność edycyjna. Przejdźmy do nich właśnie w tej kolejności.

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

Od strony językowej praca nie wzbudza u Czytelnika specjalnych zastrzeżeń. Wywód poprowadzony jest potoczysie, konsekwentnie, logicznie i jasno. Błędy i potknięcia są bardzo nieliczne, lecz gwoli ścisłości odnotujmy kilka z nich:

- s. 2, w1-2d: maksimum dobrej woli ce strony piszącego te słowa nie pozwala na zrozumienie, o co chodzi Autorowi w tym fragmencie tekstu; to z pewnością można napisać jaśniej!

- literówki: s. 58, a2d zamiast ARA [American Relief Administration] jest ADA, s. 101, w2g zamiast „it” jest „in”, s. 168, w5g zamiast „but” jest „bar”, czeski błąd na s. 156: praca D. Blei „Probabilistic topic models” została opublikowana w 2012 roku, a nie 2021,

- s. 58, a2d: Autor używa bardzo specyficznego określenia „foreign politics”, gdzie powinno być tradycyjne – „foreign policy”; te terminy tylko po polsku brzmią tak samo (polityka zagraniczna),

- s 59, w4g: dlaczego wyraz „new” jest użyty właśnie w cudzysłowie? O ile ma to sens w odniesieniu do Polski, czy też Austrii, o tyle przecież wymienione tam Czechosłowacja i Jugosławia właśnie były de facto i de iure nowymi państwami,

- s 59, w6g: użycie w tym kontekście określenia „administrations” wynika zapewne z nieporozumienia; administracja, jako synonim konkretnego rządu jest zagwarantowana dla amerykańskiego prezydencjalizmu,

- s. 174: błędny zapis daty przy źródle wykresu.

Sprawy językowe zamknijmy jeszcze jedną kwestią. Otóż Autor (fakt, że konsekwentnie) prowadzi narrację w pierwszej osobie liczby mnogiej – dlaczego? Warto zaznaczyć, że pewnym przyjętym standardem tekstów akademickich (czyt. naukowych) jest stosowanie form bezosobowych lub trzeciej osoby liczby pojedynczej. Oczywiście nie oznacza to odmowy prawa do prezentowania swoich przemyśleń – jest dokładnie odwrotnie, gdyż wkład Autora jest wyraźny i jest doceniony, chodzi tutaj wyłącznie o formę przekazu.

Drugie ze szczegółowo potraktowanych poniżej zagadnień – staranność edycyjna – sprawia ogólnie dobre wrażenie. Wydruk został przygotowany należycie, zaś edycja przypisów nie budzi większego sprzeciwu – za wyjątkiem przypisu 50 na s. 231.

Uwagi szczegółowe:

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

- wielokrotnie w pracy pojawiają się linki (zwłaszcza jako źródło danych do wykresów), ale bez podania dat skorzystania – dlaczego?

- w nawiązaniu do punktu powyżej, na s. 74, jako źródło grafiki podano cokolwiek enigmatycznie, że jest to „Public Domain” – nie jest to informacja, która pomaga zainteresowanym dotarcie do źródła,

- na s. 293 są podane dwie daty opublikowania tekstu Michaela Schudsona: 1992 oraz 2019, z czego tylko ta druga data jest prawidłowa,

- alfabetyczny układ bibliografii ulega zachwianiu na ss. 296-297,

- nieporozumieniem jest umieszczenie IV części Clean Air Act pod literą... „I” zamiast „C” (s. 297, w5d).

Prawdopodobnie powyżej przedstawiony wywód może budzić wrażenie (nadmiernego?) krytycyzmu. Jeżeli tak jest, to po części zapewne wynika z dość szczegółowego wypunktowania pewnych kwestii – o różnym wszakże kalibrze. Jest to jednak konsekwencją przekonania piszącego te słowa, że praca może stać się podstawą dla tekstu złożonego do publikacji i stąd jest szansa na wyeliminowanie pewnych niedociągnięć.

Niezależnie od wrażenia towarzyszącego lekturze tej recenzji, na jej zakończenie należy wyraźnie zaznaczyć, że przedstawiona rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność prowadzenia empirycznie zorientowanych badań naukowych. Co więcej, warto podkreślić, że przedmiotem rozprawy doktorskiej jest dość oryginalne rozwiązanie jasno zdefiniowanego problemu naukowego.

Biorąc pod uwagę powyższe, niniejszym stwierdzam, że rozprawa doktorska mgra Mariusza Andrzeja Wolfa pt. „The concepts of Manifest Destiny and American Exceptionalism in Ronald Reagan’s strategies of policy legitimization” spełnia wymogi określone w obowiązujących przepisach. W związku z tym, jednoznacznie wnioskuję o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Łukasz Wordliczek

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Amerykanistyki

i Studiów Polonijnych

ul. Władysława Reymonta 4

PL 30-059 Kraków

tel. +48 12 663 27 57

iais.p.sekretariat@uj.edu.pl

www.isisp.uj.edu.pl